ISSN 2078-5119. Теорія і практика викладання української мови як іноземної. 2014. Випуск 9. С. 243–250
Theory and Practice of Teaching Ukrainian as a Foreign Language. Issue 9. P. 243–250

УДК 811.161.2'243:82-92(076.6)

ТЕКСТИ ПУБЛІЦИСТИЧНОГО СТИЛЮ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ ДЛЯ ЧУЖОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Галина Бойко

Національний університет „Львівська політехніка”,
кафедра іноземних мов, секція мовної підготовки іноземних студентів,
вул. Карпінського, 2, кімн. 301, 79013 Львів, Україна,
тел.: 032 258 27 53
ел. пошта: galbojko@gmail.com

Стаття присвячена розвитку вміння студентів-іноземців збагнути публіцистичні тексти різного рівня складності з повним охопленням змісту та викладом його основних положень, а також вивченню і вдосконаленню лексико-граматичних навичок у групах чужоземних студентів нефілологічних спеціальностей різного рівня підготовки.

Ключові слова: публіцистичний стиль, українська мова як іноземна, нефілологічні спеціальності, лексико-граматичні навички.

Чужоземні студенти мову спеціальності засвоюють ще на підготовчому етапі вивчення української мови, коли їм викладають основи точних чи природничих наук.

Вступивши на перший курс технічного вишу, студенти-іноземці упродовж кількох років повинні засвоювати навчальний матеріал – слухати лекції, відповідати на практичних заняттях, працювати з літературою та іншими джерелами, виконувати лабораторні, курсові, зрештою, захищати диплом – українською мовою.

Українська мова стає допоміжним предметом, оскільки чужоземець має давати собі раду з українською науково-технічною термінологією, яка, до слова, ще не до кінця й унормована.

Завдання викладача української мови полягає у тому, щоб полегшити іноземцеві процес опанування науково-технічною мовою – принаймні на рівні науково-популярного тексту, – бо для того, щоб фахово знатися на тій чи іншій термінології, треба бути фахівцем у цій галузі.

Із досвіду викладання УМІ у вищому технічному закладі (НУ „Львівська політехніка”) можемо сказати, що проведення занять на основі тексту чи мікротексту за спеціальністю досить часто є виправданим.

Відразу треба сказати про деякі застороги. По-перше, велику роль відіграє те, як сформовано групи іноземців. Якщо група монолітна, тобто всі студенти в ній навчаються на одному напрямі чи спеціальності, скажімо, на архітектурі, будівництві чи економіці, то, відповідно, з одного боку, легше підібрати тексти, а з іншого, ці тексти можуть бути вже більш вузько спеціалізованими. Якщо ж у групі є студенти з різних спеціальностей, то справа виглядає цілком інакше, – бо треба підшукати текст науково-популярний. Тобто інформація тексту має бути зрозумілою (не на 100%, звісно) і цікавою для всіх студентів.

© Бойко Г., 2014

По-друге, такі тексти потрібно адаптувати, тобто, залишаючи науково-термінологічне наповнення, спрощувати виклад інформації, зокрема складні підрядні конструкції, особливо якщо текст призначений для першокурсників.

По-третє, викладач української мови хоч-не-хоч має виявити компетентність у матеріалі, тобто вміти пояснити значення незнайомих для чужоземців слів – у тому числі наукових термінів. Зрештою, це специфіка викладання української в технічних вишах, де викладач часто має справу з науково-технічною термінологією.

Отже, науково-публіцистичні тексти з української мови як чужоземної, призначені для студентів I–III курсів технічних спеціальностей, – це засіб навчання, що сприяє збагаченню лексичного запасу студентів-іноземців, виробленню вміння працювати з перекладним і тлумачним словниками, розвитку чуття мови, глибшому проникненню в лексичну систему мови. Тексти підбирають із різних джерел, опрацьовують і пропонують студентам для навчання відповідно до їхніх інтересів чи актуальності. Тематика текстів з огляду на це може бути найрізноманітнішою й охоплювати різні теми суспільного життя. Матеріал призначений для роботи в аудиторії з різним рівнем початкової підготовки.

Оскільки за програмою Національного університету „Львівська політехніка” для студентів-іноземців не передбачено лекцій з української мови як іноземної, а тільки практичні заняття, то робота на зангятті має бути чітко окреслена. Для того, щоб студенти оволоділи українською мовою якнайкраще, зрозуміли основні ідеї складних текстів на абстрактні й конкретні теми, серед них і технічні теми, що стосуються їхньої спеціалізації, могли спілкуватися з носіями мови без напруги для кожної зі сторін, уміли робити чіткі, детальні повідомлення щодо різноманітних питань і змогли викласти свій погляд на проблему, показати переваги та недоліки різних варіантів, навчальний матеріал має супроводжувати такий план:

1. Ознайомлення студентів із темою заняття і текстом.
2. Опрацювання коментаря до тексту.
3. Виконання дотекстових вправ.
4. Вивчальне читання тексту.
5. Виділення інформативних центрів у тексті.
6. Складання плану до тексту.
7. Виписування невідомих слів та укладання словника термінів.
8. Робота з різними типами словників.
9. Обговорення прочитаного матеріалу.
10. Усвідомлення цієї проблеми і намагання виправити власні помилки.
11. Опрацювання граматичних вправ.
12. Повторення граматичних тем.
13. Виконання післятекстових вправ.
14. Самостійна робота студента на занятті за умови корекції з боку викладача.
15. Написання твору-роздуму за поданими питаннями останнього завдання тексту (домашнє завдання).

Для напрямів „Архітектура та будівництво” пропонуємо один із текстів навчального посібника з української мови для чужоземних студентів „Місто Лева” – „Храми Львова: молитва в камені”.

Храми Львова: молитва в камені

Коментар до тексту

*капл**и**ця* – невелика споруда без вівтаря для відправ і молитов (у християн);

ISSN 2078-5119. Теорія і практика викладання української мови як іноземної. 2014. Випуск 9

конфесія – віровизнання, релігійний напрям;
культовий – пов'язаний з *культом* – релігійною обрядовістю;
рабин – керівник юдейської общини, її духовний наставник;
сакральний – священний, той, що стосується культу і ритуалу;
синагога – молитовний будинок юдеїв;
фреска – спосіб живопису водяними фарбами на мокрій штукатурці; твір, виконаний такою технікою;
цісар – (тут) імператор Австро-Угорщини.

1. Дайте відповіді на запитання.

1. Які напрями в архітектурі вам відомі?
2. Які зразки цих напрямів ви можете назвати?
3. Чи були ви коли-небудь у культових спорудах різних релігій? Яких саме?
4. Яких правил треба дотримуватися, коли приходимо в культову споруду? Чому?
5. У Львові багато храмів різних конфесій. Як ви думаєте, чому це так?

2. Знайдіть відповідності між релігіями та спорудами. Зверніть увагу, що деякі назви можуть повторюватися.

	дзвіниця
	медресе
християнство	каплиця
	собор
іслам	пагода
	хедер
юдаїзм	мечеть
	храм
буддизм	мінарет
	церква
	монастир
	синагога

3. З'єднайте лініями колонки, утворивши словосполучення чи речення.

	вулиці, подвір'я, сквери і квартали.
	камінь та кам'яні плити.
У місті є …	золото й срібло.
	центральна площа і мальовничі місця.
Матеріали – це …	мозаїка
	кам'яниці, церкви та храми.
	дерево та тирса.
	мармур і граніт.
	будинки і дерева.

4. Прочитайте речення, запишіть числівники словами.

У Львові, де мешкає понад 750 000 _____ осіб, станом на 2009 _____ рік було 99 _____ християнських храмів, ще в 11 _____ йшли будівельні роботи. 35% _____ жителів міста належать до Української греко-католицької церкви, 11,5% _____ – до Української автокефальної православної церкви, 6 % _____ – до Римо-Католицької церкви.

5. Які романтичні місця є у вашому місті? Чи пов'язані з ними цікаві легенди? Розкажіть таку легенду або історію.

6. Прочитайте текст. Знайдіть і підкресліть у ньому назви культових споруд.

За свою багатовікову історію Львів став домом для багатьох народів. Кожен з них залишив щось на згадку про себе для нащадків: імена одних збереглися в назвах вулиць і кам'яниць, інші збудували цілі квартали… Але, мабуть, найцінніший дарунок наших предків – храми, у каменях яких ніби застигли молитви і прагнення поколінь.

Уважний мандрівник, прогулюючись центром Львова, може вивчати історію за сакральними будівлями, розташованими тут. Кожна епоха, кожний культурний напрям залишили свої сліди у численних храмах.

Львів – місто унікальне: тут є понад 100 християнських храмів різних конфесій (римо- і греко-католицьких, православних, протестантських), культові споруди юдаїстів, мусульман та інших. Усі вони розташовані поруч одні з одними як жива ілюстрація багатонаціональної і багатокультурної історії міста.

Коли років двісті тому мандрівники в'їжджали до Львова з боку Польщі чи Карпат, вони зупинялися, зачаровані: просто перед їхніми очима над будинками і деревами ніби висів у повітрі храм святого Юра – барокове диво із золота і каменю, мов намальоване чарівним пензлем у блакиті неба над містом.

І сьогодні церква Юра височіє над Львовом, як коштовна перлина. Поєднання мальовничого місця на пагорбі й архітектурної майстерності створили унікальну будівлю, яка донедавна була центром греко-католицької церкви в Україні. Тисячі людей відвідують цей храм, щоб схилитися перед величчю Бога.

Старовинний Вірменський собор, захований у переплетенні середньовічних вуличок, зовсім інший: тут немає розкішної барокової краси, але його простора напівтемна будівля сповнена тихої величі. Старовинні мозаїки і фрески початку XX століття, дерев'яна різьба на стелі і кам'яні плити на подвір'ї, древня дерев'яна скульптура „Голгофа" – все це залишає незабутній слід у пам'яті. Недаремно римський папа Іван Павло II під час свого візиту до Львова не втримався і змінив запланований маршрут, лише щоб відвідати Вірменську церкву, яка зачарувала його ще в юності.

Свій особливий шарм мають і маленькі церкви і каплиці: Марії Сніжної, Боїмів, Кампіанів, Трьох святителів… Кожна з них має свою унікальну історію, нерідко з ними пов'язані романтичні легенди.

Так, розповідають, що костел святої Єлизавети побудував австро-угорський цісар Франц-Йосиф на честь бідної дівчини зі Львова, в яку він безмежно закохався. Ця любов не мала майбутнього, тому цісар вирішив на згадку про кохану збудувати храм та назвати його на її честь. Перший камінь костелу було закладено в 1903 році під час

останнього візиту австро-угорського цісаря до Львова (на той час йому було вже 73 роки). Але є ще один цікавий факт: дружину цісаря теж звали Єлизаветою, тому, можливо, храм має саме її ім'я. Ця церква (зараз називається Ольги і Єлизавети) і сьогодні залишається романтичною: вона розташована в мальовничому місці, оточена затишним сквером, і часто біля неї молоді люди призначають побачення.

Драматична історія пов'язана також із будівництвом у Львові синагоги „Золота Роза". Збудована у XVII ст. синагога стала однією з найбільших і найвеличніших юдейських святинь Східної Європи. Роза Нахманова, прекрасна і розумна дружина рабина, на честь якої і назвали синагогу, виступає в легендах в образі мучениці, що принесла себе в жертву заради порятунку національної святині. На жаль, будівля була знищена під час Другої світової війни.

Ще багато цікавих історій пам'ятають львівські храми. Варто прогулятися вузькими вуличками в центрі Львова і придивитися до кам'яних будівель, щоб почути їхні історії, в яких переплетене небесне і земне, правда і легенди, минуле і сучасне.

7. Поясніть значення слів за допомогою: а) жестів; б) інших слів.
Арка, колона, фасад, фундамент, мозаїка, фреска, купол.

8. Продовжте речення.
1. У Львові є понад сто…
2. Храм святого Юра донедавна був…
3. Під час візиту до Львова Вірменську церкву відвідав…
4. Дерев'яна скульптура „Голгофа" розташована у дворі…
5. Австро-угорський цісар Франц-Йосиф побудував…
6. Прекрасна синагога „Золота Роза" була зруйнована…
7. Львівські храми пам'ятають…

9. Прочитайте інформацію про інші храми Львова. Знайдіть їх на карті міста.

1. Монастирська церква св. Онуфрія – храм княжих часів. Згідно з легендою, в монастирі зберігався образ Матері Божої, який намалював євангеліст Лука. Згодом ікона стала відомою як образ Матері Божої Ченстоховської. При монастирі були створені архів і бібліотека. У цьому монастирі 1573 року знайшов прихисток Іван Федоров – перший друкар українських книг. Біля монастиря на цвинтарі його й поховали.

2. Костел Марії Сніжної, ймовірно, збудовано у XIII ст. Присвята храму Діві Марії Сніжній пов'язана з історією побудови однієї з чотирьох головних базилік Рима – Санта Марія Маджоре, яка була першим європейським християнським храмом, присвяченим Діві Марії.

3. Грандіозний храм св. Петра і Павла ордену єзуїтів збудований у 1630 році. Це – одна з найбільших святинь нашого міста і вважається першою пам'яткою архітектури бароко у Львові. Костел може вмістити п'ять тисяч осіб. Вгорі на фронтоні зображений символ ордену єзуїтів – агнець (ягня).

4. Латинська Катедра – пам'ятка XIV-XVIII століть. Від готики через ренесанс, бароко, класицизм до сецесії пройшов свій шлях львівський Латинський собор св. Марії. Усі будівельні періоди залишили свій слід в архітектурі храму, однак переважає готика. Це особливо відчувається в інтер'єрі. Із кін. XVI – початку XVII ст. усередині храму збереглася каплиця Кампіанів – пам'ятка епохи ренесансу.

5. Домініканський собор – одна з найбільших і найвизначніших будівель у стилі епохи пізнього бароко у Львові, збудована за західноєвропейським зразком. Фасад будівлі вінчає напис Soli Deo Honor et Gloria – єдиному Богові честь і слава. Над віконцем першого поверху можна побачити герб Домініканського ордену: пес лежить під короною на Біблії, з рота в нього виривається вогонь.

10. Користуючись туристичною картою Львова, а також інформацією з тексту і вправи 9, укладіть маршрут екскурсії „Храми Львова" для своїх друзів з іншого міста або країни. Зверніть увагу, що маршрут має бути коротким, але інформативним та цікавим.

Для досягнення максимального результату у вивченні лексики публіцистичного стилю передусім потрібно ознайомити студентів-іноземців із текстом у вигляді коротких (навіть лаконічних) відомостей про нього. Обсяг цього міні-тексту залежить від ступеня знайомства читачів з темою тексту та інших чинників, що стосуються рівня підготовки та особливостей тих, хто навчається. Текст супроводжують запитання, які дають змогу перевірити його розуміння і спрямувати студента-іноземця на краще усвідомлення теми заняття. Важливою є попередня інформація, яка дає уявлення про конкретний текст, тобто орієнтує іноземного читача у роботі групи. Її подають у формі бесіди, спираючись на навчальні матеріали. Цьому передує скрупульозний аналіз тексту, варто залучати до передтекстової роботи засоби наочності, малюнки-ілюстрації, фото, аудіовізуальні матеріали.

Отже, робота зі студентами-чужоземцями над текстами публіцистичного стилю – це процес, спрямований на глобальне розуміння тексту. Ті, хто навчається, повинні знати всі слова, щоб зрозуміти текст. Потрібно не просто вибрати складні для розуміння слова, а й організувати їх за певними ознаками у лексичні групи і дати конкретні завдання для їхнього опрацювання. Варто намагатися зробити ці завдання різноманітними й цікавими. Деякі актуальні для тексту слова можна подати з лексичним коментарем, водночас для студента має стати звичним під час читання користуватися словником, самостійно з'ясовувати значення незнайомих слів, семантизувати їх з опорою на смисловий здогад (завдяки словотвірній моделі, розумінню в контексті, асоціативному ряду та ін.).

Обов'язково потрібно проаналізувати і граматичні явища відібраного тексту. Доцільно у передтекстові завдання внести ті з них, які потребують пояснення, але не вимагають текстової опори (адже текст студенти ще не починали читати). Часто такі явища важко виокремити власне через те, що вони „живуть" саме в тексті твору, і тому частіше їх переносять у післятекстові завдання.

Структурно-смислові труднощі пов'язані з розумінням змісту тексту загалом, його частин, співвіднесення їх між собою, пошуком смислових зв'язків на рівні речення, абзацу, міжфразової єдності, цілого тексту. Розуміння змісту тексту означає вміння зосереджуватися на головному та прогнозувати розвиток думки, долати мовні труднощі без звертання до словника. Це передбачає оволодіння „стратегією розуміння" твору. Найкраще відповідають цій меті завдання, які пропонують для читання певні уривки твору, важливі для смислового сприйняття.

Методика навчання мови як іноземної для вивчення текстів передбачає також використання новітніх методичних засобів (схем, таблиць, малюнків, фото, анкет, питальників, тестів та ін.) та творчу спрямованість (активізацію знань, залучення до обговорення теми, малювання та ін.).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бєй Л. Б. Викладання української мови в умовах обмеженого мовного оточення / Л. Б. Бєй // Мова і культура : вип.4 / гол. ред. Д. Г. Бураго. – К. : Видав. Дім Д. Бураго, 2002. – Т.5. Ч.1. Проблеми гуманізації навчання і культурологічний підхід до методики викладання мови і літератури. – С. 20–26.
2. Бєй Л. Б. Курс ділової української мови для іноземних студентів / Л. Б. Бєй // Збірник наук. праць гуманітарних кафедр / ХНТУСГ ім. П. Василенка. – Х., 2005. – С. 37–41.
3. Жовтоніжко І. М. Вплив дисциплін природничо-наукового циклу на адаптаційний процес іноземних студентів / І. М. Жовтоніжко, Т. А. Єфімова // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки : зб. наук. праць. – Х. : Константа, 2005. – Вип. 9. – С. 142–149.
4. Коваленко Ю. А. Використання інформаційних технологій у навчанні іноземних мов / Ю. А. Коваленко // Іноземні мови. – 1999. – №4. – С. 37–42.
5. Корольова С. В. Виховний потенціал уроків іноземної мови в середній школі / С. В. Корольова // Іноземні мови. – 2000. – №2. – С. 5–9.
6. КРОК – 1 (Рівень А1–А2). Українська мова як іноземна: Книга для викладача / Олеся Палінська, Оксана Туркевич. – Львів : Артос, 2011. – 80 с.
7. КРОК – 1 (Рівень А1–А2). Українська мова як іноземна: Книга для студента / Олеся Палінська, Оксана Туркевич. – Львів : Артос, 2011. – 100 с.
8. Круківська І. А. Реалізація міжпредметних зв'язків на уроках англійської мови / І. А. Круківська // Іноземні мови. – 1998. – № 4. – С. 55–58.
9. Місто Лева: навчальний посібник з української мови для чужоземних студентів (Рівень В2) / [Г. І. Бойко, І. П. Василишин, Т. В. Гроховська, О. А. Качала, А. В. Моторний, І. П. Юзвяк] ; за ред. І. Карого. – Львів : Львівська політехніка, 2013. – 100 с.
10. Назиров З. Ф. Про створення лінгвосоціокультурного адаптаційного центру для іноземних громадян / З. Ф. Назиров, Н. І. Ушакова, О. М. Тростинська, О. В. Копилова // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі: Міжпредметні зв'язки.– Х. : Константа, 2008. – Вип. 12. – С. 176–186.
11. Наука і техніка у сучасному світі: збірник науково-популярних текстів та навчальних завдань для студентів-іноземців технічних вишів / [Г. І. Бойко, І. П. Василишин, Т. В. Гроховська, О. А. Качала, А. В. Моторний, І. П. Юзвяк] ; за ред. І. Карого. – Львів : Львівська політехніка, 2012. – 180 с.
12. Сучасна українська літературна мова / за ред. О. Д. Пономарева. – К. : Либідь, 1997. – 399 с.
13. Тростинська О. М. Навчальний комплекс з української мови для іноземців / О. М. Тростинська, Н. І. Ушакова, Л. Б. Бєй, І. В. Петров // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі: Міжпредметні зв'язки.– Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2010. – Вип. 16. – С. 232–238.

Стаття надійшла до редакції 02.02.2014
доопрацьована 10.02.2014
прийнята до друку 16.02.2014

USING JOURNALISTIC TEXTS IN CLASSES OF UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE FOR FOREIGN STUDENTS WITH NON-PHILOLOGICAL MAJORS

Galyna Boyko

National University „Lvivska Polytechnika”,
Department of Foreighn Languages,
2 Karpinsky Str., room 301, 79013 Lviv, Ukraine
phone: 032 258 27 53
e-mail: galbojko@gmail.com

This article is devoted to the development of the ability of foreign students to understand journalistic texts of various levels of difficulty with full coverage of contents and summary of key points, as well as the study and improvement of lexical and grammatical skills in groups of foreign students with non-philological majors who have different levels of language Ukrainian skills.

Key words: journalistic style, Ukrainian as a foreign language, non-philological majors, lexical and grammatical skills.

ТЕКСТЫ ПУБЛИЦИСТИЧЕСКОГО СТИЛЯ НА ЗАНЯТИЯХ ПО УКРАИНСКОМУ ЯЗЫКУ КАК ИНОСТРАННОМУ ДЛЯ ЧУЖЕЗЕМНЫХ СТУДЕНТОВ НЕФИЛОЛОГИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ

Галина Бойко

Национальный университет „Львовская политехника”,
кафедра иностранных языков, секция языковой подготовки иностранных студентов,
ул. Картинского, 2, комн. 301, 79013 Львов, Украина
тел.: 032 258 27 53
эл. почта: galbojko@gmail.com

Статья посвящена развитию умения студентов-иностранцев понять публицистические тексты разного уровня сложности с полным охватом содержания и изложением его основных положений, а также изучению и совершенствованию лексико-грамматических навыков в группах чужеземных студентов нефилологических специальностей разного уровня подготовки.

Ключевые слова: публицистический стиль, украинский язык как иностранный, нефилологические специальности, лексико-грамматические навыки.